№ 58 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak:

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam—25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 58 (150) Hod II. Wilnia. 20 lipnia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Razruchi u Pieciarburzi.

19 lipnia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi artyleryjskaja bitwa, nia hledziačy na doždź, trywaje dalej i nawat ŭ nočy jdzie z wialikaj siłaj. Na pałudziennym zachodzi ad S.-Kanten my zdabyli francuskije hornyje pazycii na šyryni 1 kilom. Worahi utracili mnoha pałonnych i značnaje čysło kulemiotaŭ. Swaimi kontratakami złomlenymi pierad zdabytymi nami akopami, worahi ješče pawialičyli swaje straty.

Front niamieckaho Naślednika: Pry Wysokaj hare niščučyj ahoń prymusiŭ nas ačyścić zdabytyje nami nidaŭna francuskije pazycii. Kala lesu Awokur my ŭziali nazad utračenyje raniej časci pazycij.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Ažyŭlenaja bajewaja čynnaść trywała i ŭčora na poŭdni ad Dźwinska i la Smarhoni. Na paŭnočnym zakhodzi ad Łucka i na uschodnia-halickim fronci my ŭziali mnoha pałonnych. Na poŭdni ad Kałuša rasiejcy wialikimi siłami atakawali zdabytyje nami hornyje pazycii. Jany ŭsiudy adkinuty s samymi ciažkimi stratami.

STOKHOLM. Anhličanie pradoŭžyli arendu francuskich predpryjemstw dziela budoŭli parachodaŭ na 3 hady, Francuskaje nasialeńnie bačyć u hetym dokaz, što Anhlija choče ješče wajewać hadami.

PIECIARBURH. (W.T.B.). Na placu pierad Zimnim Dwarcom stajać uradowyje wojski i harmaty.

PIECIARBURH. (Reŭter). Na ekstrennym zasiedańni ministroŭ ražhladajecca prajekt piereniaści tymčasowy ŭrad u Maskwu.

PIECIARBURH. (W.T.B.). Na supolnym zasiedańni rady rab. i sałd. i delehatoŭ sielanskaho zjezdu ŭsiemi hałasami proci 10 pry niabytnaści pakinuŭšych salu bolšewikoŭ pryniata rezolucija, katoraja asudziła swajewolstwo paadzinokich čaściej wojsk, wyzwaŭšaje pralićcie krywi na wulicach Pieciarburha i pahańbiŭšaje rewoliucyjny Pieciarburh.

Minister daroh, Niekrasow, wystupiŭ s kadeckaj partyi. Žduć utwareńnia socyalistyčnaho gabinetu pad maršałkoŭstwam Cereteli.

BERLIN. Helweckaja Unia u Šwejcarji i značnaje čysło pražywajučych iamaka hrekoŭ pasłali deputacii pieciarburskaj rady rab. i sałd. u Štokholmie i tymčasowamu uradu telehramu, žadajučy, kab hreckamu narodu dali mahčymaść hałasawać ab formie upraŭleńia, a tak sama propuska nazad usich wysłanych, poŭnaj swabody druku, wydaleńnia z hreckaj ziamli čužych armij, čužoj ułeści i čužoj palicii i zawiereńnia sajužnikoŭ, što jany nikoli nie buduć minšacca u sprawy Hrecii.

PIECIARBURH. Minister-prezydent kn. Lwow pawiedamiŭ kamisaroŭ uradu ŭ prawincii, što čutki ab arešci ministroŭ tymčasowaho ŭradu—fałšywyje. Proklamacija s pryzywam skinuć tymčasowy ŭrad i addać usiu ŭłaść radzie rab. i sałd. — heta rabota niewialičkaj mienšaści. Zdareńnia 16 lipnia spynili orhanizaciju nowaho mi nisterstwa, ale paśla kanca razruchoŭ budzie iznoŭ naładžen gabinet s predstaŭnikoŭ roznych palityčnych kirunkoŭ.

LUGANO. «Secolo» z Watykanskich kruhoŭ danosić, što ŭ cara Mikałaja wyjaŭlajucca znaki warjactwa, i bajaca, što jon može nałažyć na siabie ruki.

CURYCH. Mikałaj Mikałajewič apracowywaje swaje uspaminy i historiju panawańnia Mikałaja II. Apryč taho jon piše knihu pad zahałoŭkam: «Chto winawat u suświetnaj wajnie».

ODESSA. Anhlickaho konsuła, katory nieuwažliwa adazwaŭsia ab rasiejskaj rewolucii, sałdaty areštawali i pasadzili ŭ wastroh, a jaho dwor skonfiskawali.

BAZEL. Tymčasowy ŭrad Ukrainy ŭ Kijewi składajecca z ministra-prezydenta Winničenko, katory ŭziaŭ i ministerstwo ŭnutrenych dzieł, ministroŭ wajennaho, zahraničnych spraŭ, finansoŭ, sudoŭ, sielskaj haspadarki i spažyŭnych spraŭ. Niekatoryje ukrainskije kruhi chočuć wybrać za centr Ukrainy Pałtawu, bo Kijeŭ wielmi abmaskoŭlen. Heta wyzwało silny razład miž spaŭnicielnym kamitetam i niekatorymi palityčnymi partyjami Ukrainy.

HAAGA. «Times» danosić z Odessy, što hrupa «patryotaŭ» prymušała wiadomych miljonieroŭ padpisywacca na rasiejskuju pazyku. Adnak, sabranyje hetak sumy, časam dachodziŭšyje 1—2 miljonaŭ, ŭ ruki ŭradu nie papaii.

Napieradodni.

Zajawa rasiejskaho rewolucyjnaho uradu, što Rasieja ŭ hetaj wajnie nie maje nijakich zawajewacielnych met i choče mira biez anneksij i kontrybucij, zrabiła dla jaje dalejšuju wajnu biazcelnaj. I kali-b takoje-ž stanowišče zaniali by ŭsie wajujučyje dzieržawy, dyk wajnie sam saboj pryjšoŭ by hetak doŭha ždany kaniec.

Ad predstaŭnikoŭ demokracii wajujučych staron my ŭžo čuli zajawy, zhodliwyje z zajawaj rewolucyjnaj Rasiei. Ale prawicielstwy ich abo maŭčać, abo kažuć niaščyryje słowy, pad katorymi chawajecca žadańnie zniščyć woraha da zwańnia, kab samomu zapanawać nad druhimi. A razam s tym jany pakazwajuć na Niamieččynu, winawaciačy jaje ŭ imperyalistyčnych planach.

W.T.B. z dnia 15 lipnia danosić: Bolšaść Rejchstagu, złoženaja s partyi centru, pastupowaj narodnaj partyi, socyalistoŭ, deputatoŭ Elzasa-Lotarynhii, časci niamieckaj frakcii i paadzinokich členoŭ inšych partyj, prystała na hetkuju mirnuju prahramu, katoruju manicca padać u Rejchstag:

«Padobnie, jak 4 žniŭnia 1914 h., tak i ciapier, na parozi čaćwiortaho hodu wajny, niamiecki narod abiazywajuć słowy tronnaj pramowy: „My nie kirujemsia žadańniem zachwatoŭ“. Niemcy chapilisia za aružže dziela zaščyty woli, niezaležnaści i całaści swajho terytoryalnaho mieńnia.

«Rejchstag choče mira na hruncie uhody miž narodami. Z hetkim miram nielha pahadzić prymusowych terytoryalnych anneksij abo palityčnych, ekonomičnych i finansowych gwałtoŭ.

«Rejchstag hetak sama adkidaje ŭsie plany, jakije majuć na meci ekonomičnaje adhraničeńnie narodaŭ paśla wajny. Pawinna być zabaspiečena swaboda marej. Tolki ekonomičny mir može stwaryć hrunt dziela pryjaznaho žyćcia narodaŭ.

«Rejchstag budzie enerhična padtrymlivać dumku, kab była stworena mižnarodnaja praŭnaja orhanizacija. Adnak, pakul warožyje urady nie prystanuć na hetki mir, pakul buduć hrazić Niamieččynie i jaje sajužnikam zachwatam i gwałtami, niamiecki narod budzie stajać, jak adzin čeławiek, wytrywaje nienarušyma i budzie barocca datul, pakul nia budzie zabaspiečeno dla jaho i jaho sajužnikoŭ prawo na žyćcio i razwićcie.

«U swajej jednaści niamiecki narod niapabiedzimy. Na hetym hrunci Rejchstag złučajecca z mužami, katoryje ŭ heroičnym zmahańni baroniać baćkaŭščynu. Nichaj jany buduć pierakonany ab wiečnaj udziačnaści ŭsiaho narodu».

Heta formuła bolšaści Rejchstagu, kali jana budzie pryniata Rejchstagam, adkrywaje nowuju stranicu historyi suświetnaj wajny. Budziem spadziewacca, što jana budzie i apošniaj.

Suum cuique*).

Europa ŭsio bolej cikawicca sprawami «małych nacij», i, kab zdawolić hetu cikawaść, na knižny rynak wypuskajecca massa knižak wa ŭsich europejskich mowach, wyjaśniajučy pałažeńnie, patreby i žadańnia roznych nacyonalnaściej, ab jakich pierad wajnoj u Europie mała chto čuŭ. Miž inšym, dawoli mnoha wyjšło prac ab Litwie i litwinoch, napisanych pa-niamiecku, a s-pamiž apošnich, pawodłuh ahulnaho pryznańnia litwinoŭ, zasłužywaje najbolš uwahi knižka Werbelis'a pad zahałoŭkam «Russisch Litauen».

Nia budziem hetym razam zadzieržywacca na zmieści knižki naahuł, a zwiernіem uwahu tolki na adzin punkt u jej: na etnohrafičnuju kartu Litwy,—sprawiedliwiej, na hraničnuju liniju miž narodam litoŭskim i biełaruskim.

Werbelis na dałučenaj da knižki karcie daje try roznyje hraničnyje linii: biełaruskaho wučonaho, b. rektara Waršaŭskaho Uniwersytetu, praf. Karskaho, litoŭskaho piśmiennika Matulonisa i litoŭskaho wydawiectwa «Lietuwos Ukininkas». Adnak, my surjozna hawaryć možem tolki ab pieršych dwuch: karta «Liet. Ukin.», pawodłuh zajaŭ samych že aŭtaroŭ jaje, nie maje pad saboj nijakaho nawukowaho hruntu i była wydana tolki dziela palityčnaj mety, s palityčnaj tendencijej.

Pr. Karski asnowywaje swaju kartu na dośledach, dzie užywajecca biełaruskaja mowa. Woś, jak pawodłuh mowy apiswaje jon hraničnuju liniju miž biełarusami i litwinami (Проф. Э. Θ. Карскій. Бѣлоруссы. Введеніе въ изученіе языка и народной словесности. Вильна. 1904.—hl. str. 6, 7 i 8):

«Ad Iłłuksta hranica biełaruskaj mowy pierachodzić na pałudzień u Kowienskuju huberniu na zachodzi ad Dryświackaho woziera, zachopliwajučy čaść Nowaaleksandroŭskaho pawietu.

»Ad Dryświackaho woziera hranica biełarusoŭ idzie ŭ pałudziennym kirunku — da Wilenskaj huberni da raki Dzisny; pierarezaŭšy apošniuju, jana prachodzić cieraz Šwiencianski pawiet krychu łomanaj linijej na pałudzień i na zachod kala litoŭskich wałaściej Twerečy, Hoducišek (na ŭschodzi ad ich), Šwiencian, pakidajučy na poŭdni biełaruskije wołaści Komai, Łyntupy, Kiemieliški; zatym, pierajšoŭšy cieraz r. Žemajcianku, hranica krywoj linijej idzie praz Wilenski pawiet na zachod blizka da samaho Kiernowa, pakidajučy na poŭnačy litoŭskije wołaści—Janiški, Giedrojci, Šyrwinty, Muśniki, a na poŭdni biełaruskije wołaści — Niemenčyn, Padbiareźzie, Korwu i Mejšagołu. Kala Kiernowa biełaruskaja hranica pierachodzić na lewy bierah r.

---

*) Kožnamu swajo!

Wilji i jdzie łomanaj linijej, kirujučysia na pałudzień, zachopliwajučy ŭ biełaruskije mieży wołaści Jeŭie i Troki, na zachodzi w. Talkowo, dalej Miežyrečče, pakidajučy na poŭdni st. Rudziški Piec.-Warš. čyhunki, a tady na ŭschod ad hranicy Lidzkaho pawietu i nawat pierestupajučy jaje kala Padborja, adhetul—na ŭschod pa hraničnaj linii Lidzkaho paw. pakidajučy na poŭnačy biełaruskuju wołašć Solečniki; paśla ja na pierachodzić u Ašmianski pawiet, dy pry hetym da litwinoŭ adychodziać z zachodu Biniakoni, Konwališki. Dziewieniški, Hermaniški (wołašć Siedliskoj), majučy na poŭnačy, jak užo skazano, biełaruskuju wołašć W. Solečniki, na ŭschodzi — Graŭžyški i Olšany, na poŭdni — Gieranony. Dalej hranica jdzie cieraz paŭnočnuju čašć Lidzkaho pawietu: ad Gieranon na paŭnočny zachod da st. Bastuny, Paleskaj čyhunki, i dalej da Zábałącia; adhetul hranica jdzie na poŭnač, pakidajučy na zachodzi w. Pielesu i litoŭskuju wołašć Raduń; da biełarusoŭ tut adychodziać Nača i Ejšyški. Ad Ejšyšek hranica jdzie na pałudzienny zachod da woziera Dub, dalej da hranicy Hrodzienskaj huberni da taho miejsca, dzie rečka Rotničanka ŭliwajecca kala Druskienik u r. Nioman. Zachodnije susiedzi biełarusoŭ, jak možna było bačyć z wyšejskazanaho, u Kowienskaj i Wilenskaj huberniach — heta litwiny».

Razhladajučy hetu hraničnuju liniju biełarusoŭ, dadzienuju pr. Karskim, i raŭnujučy z jeju naznačenuju ŭ Werbelisa pobač hraničnuju liniju Matulonisa, my bačym, što, naahuł, jany blizka zusim zhodliwy miž saboj. Razychodziacca jany bolej mieniej značna tolki ŭ dwoch miejscach: u tych klinoch, katorymi litwiny ŭrezywajucca ŭ Biełaruskuju ziamlu kala Swiencian i na ašmianska lidzkim pahraniččy, — dyj to ŭ adnym miejscy sporka miž Karskim i Matulonisam idzie ab karyść litwinoŭ, u druhim — ab karyść biełarusoŭ, dyk karyść i strata zusim pakrywajucca ŭzajemna.

Hetkaja zhodliwaść doślednoŭ ab etnohrafičnaj biełaruska-litoŭskaj hranicy, wiedzienych biełarusam i litwinom, daje nam prawo ličyć hetu hranicu ćwiorda ustanoŭlenaj, tym bolej, što i Karskij i Matulonis apublikawali swaje pracy zadoŭha da wajny, kali ab jakoj-budź palityčnaj tendencii nie mahło być hutarki. I heta maje tym bolšuju wahu, što, jak danosić u № 83 z 12 lipnia 1917 h. hazeta »Katolik« (u talehrami W.T.B.), rasiejskije litwiny na swaim sejmie ŭ Pieciarburzi pastanawili ładzić swajo žyćcio ŭ miežach nie kolišniaj litoŭska-biełaruskaj dzieržawy — Wialikaho Kniažstwa Litoŭskaho, a tolki ŭ miežach etnohrafičnaj Litwy. Samo saboj razumiejecca, što pry hetym padnimajecca pytańnie ab razhraničeńni biełarusk. i litoŭsk. narodaŭ, a zhodliwaść pahladoŭ biełaruskich i litoŭskich wučonych na biełaruska-litoŭskuju hranicu daje hrunt dziela taho, kab razhraničeńnie adbyłosia sprawiedliwa, biaz kryŭdy dla adnaho i druhoha narodu.

I. Mieleška.

U Wilni i wakolicach.

× **Biełaruski Klub.** Minuŭ užo hod žyćcia Biełaruskaho Klubu ŭ Wilni, katory adkryŭsia ŭ pieršych dniach červienia 1916 h., i možna zrabić padrachunak jaho pracy.

Spierša zhurtawałasia kala Klubu tolki niewialikaja hrupa ludziej, nie paškadawaŭšych ani pracy swajej, ani hrošy, kab zdawolić adnu z najbolš pilnych patreb biełaruskaho hramadzkaho žyćcia u staličnym mieści kraju i dać biełarusam mahčymaść pryjemna prawadzić wolnyje hadziny u światy i niadzieli miž swaimi. Prajšło kolki miesiacoŭ, pakul klubowaje žyćcio naładziłosia tak, jak patreba, — i woś pad wosień taho hodu tut užo pačali systematyčna ładzicca wiečarynki s koncertnym addziełam — śpiewami choru i solo, muzykaj, deklamacijej. Niewialikaja sala Klubu pry Wialikaj wul. ŭ domi № 86 ahraničywała prahramu hetych wiečarynak, nie dajučy mahčymaści razwiwać tut biełaruskaj sceničnaj raboty. Usio-ž taki biełaruskaja dramatyčnaja družyna amataroŭ, znajšoŭšy tut dla siabie haścinny prypynak, wykarystała jaho dziela prob pjes, katoryje stawiła u sali Rabotnickaho Klubu pry Warońniaj wulicy, ŭ wializarnym pamieščeńni cyrku, u pažarnikoŭ, u sali Krejngela. Miž inšym, u Klubie byli naładženy artystyčnyje kabaretowyje wiečary, na katorych wystupali člieny dramatyčnaj družyny. Jak wiečarynki, tak i kabarety zbirali poŭnuju salu haściej, tworačy hrunt dziela ciaśniejšaho zjednańnia tutejšaho biełaruskaho hramadzianstwa. Z hetaho pahladu wialikaje značeńnie mieli takije sabrańnia, jak na sustreču nowaho hodu, kali z biełarusami razam spraŭlali hetu sustreču krajowyje litoskije i nawat časciu polskije elementy, abmieniwajučysia zawiereńniami jednaści ŭ supolnaj baćkaŭščynie.

Paśla karnawału, ŭ časi katoraho było niekolki wielmi sympatyčnych zabaŭ u Klubie tolki dla swaich, Biełaruski Klub zmianiŭ pamieščeńnie, pierebraŭšysia na Wilenskuju wul. № 28. Tut sala i malenačkaja scena dali ŭžo biełaruskaj dramatyčnaj družynie mahčymaść stawić niewialikije pjesy i sceničnyje abrazki, katoryje karystali z ahulnaj sympatyi, zbirajučy zaŭsiody poŭnuju salu. Teatralnyje predstaŭleńnia išli ŭ pieramiešku s kancertnymi wiečarami, zaŭsiody stajaŭšymi na naležnaj wyšyni. U pamieščeńni Klubu ustraiwalisia zabawy takže i dla dziaciej, — pierewažna wučniaŭ biełaruskich škoł, katoryje tutaka sami ihrali dziciačyje pjesy.

Na wialiki žal, u hetym pamieščeńni Klub astawaŭsia nia doŭha i 25 maja pierebraŭsia ŭ b. pamiešč. lit. »Ruty« pry św.-Jurskim pr. 22. Tut jon pamieščajecca i ciapier, a dobraja scena, chacia i pry niewialikaj sali, daje nadzieju, što z nastupleńniem wosieni sceničnaja rabota dramatyčnaj družyny budzie šybka razwiwacca. Nie chwataje ješče, pakul što patrebnych dekoracij i t. p., ale treba spadziewacca, što Klub skora razžywiecca na ich.

Sympatyčnaja rabota zrabiła toje, što za hod čysło člienaŭ jaho blizka padwoiłosia. Sa swaich dachodaŭ, praŭda, wielmi skromnych, Klub akazwaŭ i materjalnuju pomač biełaruskaj kulturnaj raboci, asyhnujučy ŭ roznym časi niewialikije sumy na biełaruskije škoły ŭ Wilni. Ciapier že klub addaŭ čašć swajho pamieščeńnia da užytku Biełaruskaho Kamitetu pom. achw. wajny, katory adkryŭ tut Biełaruskuju Narodnuju Straŭniu.

× **Biełaruskije piśmy da rabotnikoŭ.** Žycharom Ober Ost, katoryje pracujuć u Niamieččynie abo ŭ zaniatych ziemlach, pazwoleno atrymliwać biez nijakaho ahraničeńnia piśmy i adkrytki, pisanyje pa niamiecku, **pa biełarusku**, pa polsku, pa litoŭsku i pa łatyšsku. Ich rodnyje pawinny zdawać swaje piśmy Kreishauptmann'u abo Stadthauptmann'u ŭ naznačenym časie. Jany mohuć pasyłać takže swaim rodnym-rabotnikam pasyłki da 10 funtaŭ wahoj. Pačtowyje pierekazy prynimajucca da 800 marak.

× **Na čyhuncy.** Miejscowyje pojezdy 362 i 363 (dla cywilnych pasažyroŭ), katoryje dahetul išli tolki ŭ niadzielu i aŭtorak, chodziać ciapier kožyn dzień. Wyjezd z Wilni a 5 h. 50 m. wiečara, prychod u Koŭnu — a 8 h. 22 m. wiečara; wyjezd s Koŭny — a 8 h. 15 m., prychod u Wilniu — a 10 h. 55 m. ranicy.

× **Na budučyj hod.** »Wilnaer Ztg.« pryzywaje žycharoŭ sabrać nasieńnie harodniny na budučyj hod.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni byla pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniż.
15—16	+ 21°	+ 13°
16—17	+ 22°	+ 13°
17—18	+ 24°	+ 11°

Z USIAHO KRAJU.

Fałšywyje hrošy.

U roznych miejscoch u mieżach Ober Ost iznoŭ abjawilisia fałšywyje 10-fenigowyje manety, zroblenyje z miahkaho metalu, katory lohka režecca. Adbitki — niewyraznyje, biez detałoŭ.

BIEŁASTOK. Waładzielcy miestowych bonaŭ, jakije jość ješče ŭ abaroci, pryzywajecca Stadthaŭptmann'am zdać ich u miestowaj kassie da 1 wieraśnia. Paśla 1 wieraśnia jany hubiajuć swaju canu. Bony ŭ swaim časi byli wypuščeny pa 30 i 60 kap., 1 rub 1 rub. 80 kap., 3, 6, 12, 30 i 60 r. Blizka ŭsie jany ŭžo wykupleny, i ŭ abaroci astajecca ich usiaho kala 800 marak.

17 lipnia, a 4 hadz. paabiedzi, adbyłosia uračystaje adkryćcie žydoŭskaho sirockaho domu, naznačenaho wyklučna dla sirot času wajny.

Tut panuje epidemija kradziežaŭ pasaŭ da mašyn. «Hoład na skuru» wyzywaje kožyn dzień nowyje kradziežy. U adzin tolki apošni tydzień iznoŭ ukradzieno 6 pasaŭ.

U Biełastoku ciapier jość 7 aptek, u tym liku 4 žydoŭskije i 3 chryścijanskije.

HRODNIA. Herbowyje znaki byŭšaho Verwaltung Hrodnia na karobkach ad papiros ad 1 wieraśnia nie majuć bolš siły, i za ŭžywańnie ich tady buduć karać

BARANAWIČY. Tut, na samym fronci, ihraje berlinskaja trupa nia tolki dla wajennych, ale i dla miejscowych žycharoŭ.

KOŬNA. Spłaŭ drewa pa Niomani za pieršuju pałowu 1917 h. pačaŭsia ŭ druhoj pałowi krasawika, i pieršy płyt minuŭ niamieckuju hranicu 28 krasawika. Jak ad pačatku škodziŭ lišek wady, tak paśla, asabliwa s pryčyny wialikaj haraćyni ŭ červieni, reka wielmi pamielčała. Nia hledziačy na heta, sioleta spłaŭleno pa Niomani utra-

Wypisy z biełaruskaj literatury.

Addzieł I.

Probki literaturnaj mowy XIII—XIX stalećcia.

Smalenskaja targowaja prauda. Pačatak XIII st. (Adrywak).

Wsiakomu łatinieskomu čołowieku swobodien put' iz hočkoho bierieha do Smolnieska biez myta; taja prawda jest' Rusi Iz Smolnieska do hočkoho bierieha. Owako tako budietie: kako pridut' łatinieskij host' u horod s wołoka, dati im kniahini postaw častiny; tiunu na wołoce dati rukawice, ažby towar pierewiezł biez dzieržanija. Łatinieskomu dati ot dwoju kapiju wosku wiestciu kuna smolnieskaja; kupit' łatinieskyj hriwnu tzołota dast' wiesiti, -dati jemu wiesce nohata smolnieskaja; aže prodast',—nie dati ničehože; aže łatinieskij kupit' sudy sieriebrienyje,-dati jemu wiesciu ot hrywn sieriebra po nohatie smolnieskoj; aže prodast,—nie dati ničehože; aže łatinieskij kupit' hriwnu sieriebra,-dati jemu wiesciu dwie wiekšy; aže prodast',—nie dati ničehože; aže łatinieskij dast' sieriebro požyhati, dati jemu ot hriwny sieriebra kuna smolnieskaja.

Usiákamu łacínskamu čeławiéku (niemcu) swabódna darógha z hóckaho biéreha (z niamieččyny) da Smalènska biáz mýta; tóje práwo słùžyć rusinóm s Smalénska da hóckaho bièreha; Zaŭsiódy tak búdzie: kalí prýjduć łacínskije kupcý u hórad z wałóka, dać im dla kniahìni póstaŭ časciný; ciwunú na wałócy dać rukawícy, kab tawár pierawióz biez zadzièržki. Łaciniánin dajé ad dźwiéch kápiej wósku wážčyku kúnu smalénskuju; kalí kúpić łaciniánin hrýŭniu zółata i dáść wážyć, —dáść jon wažčýku nóhat smalénski; kali pradásć,—nie dawáć nićóha, kali łaciniànin kúpić načýńnie srébrnaje, dásć jon wážčyku ad hrýŭni srébra pa nóhatu smalénskamu, kali pradásć —nie dawáć nićóha; kalí łaciniánin kúpić hrýŭniu sierebrá—dasć jon wážčyku dźwie wiékšy; kali pradásć—nie dawać ničoha; kali łaciniànin dasć sierabró palíć, dasć jon ad hrýŭni sierebrá kúnu smalénskuju.

Umowa Kniazią Erdena Połackaho i Bitebskago z Mistram Kryžackim u Ryze 1264 g.

Kniaź Hierdien kłaniajetsia wsiem tiem kto widit' siuju hramotu, tije ludi što ninie žywi sut' a tiem kto na pośie pryidut'. Tiem wiedomo budi kak mir ješmy stworili promieży miestiera i ratmany rižskymi is połočany i widblany. Tako kako (w) hramotie napisano, tako im nado wsieju ziemlu otstupiti, što jest' łotyholskaja ziemla, kak nie wstupatisia na tuju ziemiu što kniaź kostiantin dał miestieru s swojeju bratiju, s swojeju hramatoju i s piečatju. Kako bole toho: nado tuju ziemlu nie poiskiwati, wierchu toho, pro tu pakost' što sia w rozmirji stworiło. Kak im ot oboju storonu otstupiti što ruskaja ziemla słowiet', połočkaja. Ot toje

Kniaž Erden kłániajecca ŭsím tym, chto wídzić hétu hrámatu, tym lúdziam što ciapiér žywuć i tym, što apaślá nastanúć. Hétym nichaj wiédamo búdzie što my zrabíli uhódu miž místram i rátmanami rýžskimi s połačánami i witeblánami. Tak, jak u hrámacie napísana, tak i tréba im atstupić ŭsiu ziamlú, što zawiécca łatyhólskaja ziemlá, jak róŭna nie ŭstupácca na tuju ziamlu što kniaź Konstantýn daŭ místru z bratámi swaimi i s swajéj piečáćciu. I bólej tahó: tréba túju ziamlu nie paiskiwać, a zwiérch tahó zabýcca ab tych niepryjémnaściach što ŭ čásie wajný s'álisia. Hétak sáma im (kryžákam) z abódwych starón atstu-

ja bolš drewa, čym za toj hod; hetak da 1 lipnia spłaŭleno 228.000 kub. metroŭ. Kantrolnyje s'ancii nałądženy ŭ Wilni, Hrodni, Olicie, Koŭnie, Tylžy. Usie sprawy spławu pa Niomanie wiadzie Militärvewaltung Litauen, Forstabteilung, u Wilni.

KOŬNA. Žmudzkaja dyecezija załožena ŭ 1417 h., i sioleta jana može światkawać swoj 500-letni jubilej.

Spierša rezydencija dyecezii była ŭ Worniach — miž Telšami i Rossjenami. Pieršy biskup byŭ Maciej Cnin. Dahetul u dyecezii było 40 biskupoŭ. Dyecezija abnimaje hłaŭnym čynam b. Kowienskuju hubierniu, ale da jaje prynależyć i katalickaja časć Kurlandii, — razam 60.000 kw. kilom. z 1.300.000 žycharoŭ. Da jaje naležyć 19 plebanij, 218 niezaležnych kaściołaŭ i 43 filialnyje, try klaštary, ŭ tym liku dwa žanockije, dy 650 ksiandzoŭ.

KOŬNA. Tut razbirajuć pamiatnik na Paradnym placu. Praz niekolki dzion ad jaho ničoha nie astaniecca.

TELŠY. Troje sielanskich chłapcoŭ: Płatakies, Pukies i Hubert zanimalisia arużnym hrabieżstwam. U nočy z 29 na 30 kastryčnika taho hodu jany ŭłamalisia ŭ dom sielanina Klejba ŭ Gonoŭlaŭkach. U časie uzniaŭšajsia bojki Płatakies zhubiŭ šapku, pa jakoj i papali na jaho śled. Hrabieżcy, ŭziaŭšy 325 rub., i cennyje rečy, uciakli. 5 listapada tyje-ž razbojniki napali na sielanina Gołembickaho ŭ Kiepuranach i zrabawali 480 rub. 20 listapada jany napali na dom sielanina Konstawica ŭ Kientrykalniach i zrabawali 150 rub. Akrużny sud zasudziŭ Płatakiesa na 15 hadoŭ, Pukiesa — na 12 i Huberta — na 8.

PARAGI. Arendar Bałsis, katory zanimaŭsia kanakradztwam, zasudžen akrużnym sudom na 2½ hodu ŭ papraŭčy dom.

SUWAŁKI. Na Wialikaj Miestowaj i Šossejnaj wulicy dwa wialikije placy addadzeny dzieciam miejscowych škoł dzieła abrabotki. Kożyn' kłas pracuje dwa dni ŭ tydzień.

Jak mała dzieci z rasiejskich časoŭ byli znajomy s pryrodaj, widać s taho, što inšyje da 20 hadoŭ žyćcia nie wychodzili z miesta na wiosku.

GOLDINGEN. Syn sielanina, Burmejster, z hramady Čorksie, pryžyŭ niaślubnaje dzicia, ale prysiahnuŭ pierad mirawym sudom, što nia mieŭ nijakaho dzieła z jaho matkaj. Mirawy sud za fałšywuju prysiahu zasudziŭ jaho na 3 hady ŭ wastroh. U pryhawary sud adznačywa'e wielmi łohkamysnyje adnosiny tutejšych ludziej da prysiahi, wahi katoraj jany, jak widać, nie razumiejuć.

Oficyalny addzieł.

Apawieščeńnie.

Dzieła spaŭnieńnia zahadu Obarbefehlshaber'a Ost z 22. 9. 16 ab dabywańni syrcoŭ i materjałoŭ, padlehajučych rekwizycii, ŭ miežach upraŭleńnia Ober Ost i instrukcii s 17 kastryčnika 1916 načalnika upraŭleńnia Wilnia-Suwałki da pamienionaho zahadu hetym zahadywajecca:

Haspadary damoŭ abo ich upraŭlajučyje, ci asoby, atrymaŭšyje prawo upraŭlać damami, haspadaroŭ katorych nima ŭ Wilni, pry

I i II Partowaj wulicy
I i II Jatkowaj
i Ludwisarskaj

hetym pryzywajucca zdać na zbornym punkcie dla metałoŭ (Metallannahmestelle) u Stadthauptmann'a, Dominikanskaja 3, pakoj 90, na partery, nie paźniej

23 lipnia 1917 h. ad 8 da 1 hadz. pierad abiedam, ci ad 4 da 8 hadz. paabiedzi

usie miednyje klamki i inšyje prylady da wakon z miedzi, jakije znachodziacca u prynaležnych im damoch. Płata za zdadzienyje u swoj čas miednyje rečy budzie wydana pry zdačy ich. U wyšejpamienionym zbornym punkcie možna za hrošy dastać klamki na zamienu. Haspadary damoŭ abo upraŭlajučyje, katoryje nia spoŭniać hetaho zahadu ŭ naznačeny čas, abo zdaduć nia ŭsie zamienionyja miednyje rečy ŭ nazwanych damoch, pawinny ždać kary.

Niezdadzienyje u swoj čas abo ukrytyje rečy pamienionaho rodu padlehajuć konfiskacii biez nijakaj płaty.

Wilnia, 14 lipnia 1917 h.

Der Stadthauptmann
Pauly.

Apawieščeńnie.

Rekwizycija uradžaju!

Uradžaj 1917 hodu rekwizujecca dla Ob. Ost-Verwaltung, katoraje zastupaje Militärverwaltung Litauen.

Usielakaja inšaja pradaža i ŭsielakaja kupla uradžaju, a tak sama niedazwolenaje ŭłaściami spažytkawańnie zabaronieny, i za ich buduć karać.

Wilnia, 10 lipnia 1917 h.

Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein,
Oberstleutnant á la Suite der Armee.

WIESTKI Z RASIEI.

AMSTERDAM. Očeidze zajawiŭ predstaŭnikam anhlickaj rabotnickaj partyj, što rasiejskije socyalisty nie pajeduć na socyalistyčnuju konferenciju sajuźnikoŭ.

BERN. «Cor. d. Sera» danosić s Piecarburha, što prypadkowaj bolšaściu rada rab. i sałd. pryniała rezoluciju ab kancy wajennaho nastupleńnia. Druhi piecarburski artyleryjski połk wykasowan sa spisoŭ rasiejskich pałkoŭ za paŭtyčnuju ahitaciju.

AMSTERDAM. S Piecarburha danosiać, što niekolki ministroŭ wyjechali na front dzieła pierehaworaŭ s pałkami, admowiŭšymsia nastupać.

ŽENIEWA. Niespadziewanaja padaroža Kierenskaho i zastupajučaho marskoha ministra Lebiediewa na front zwiazana s čynnaściu wajennych sudoŭ nad ahitatarami na froncі.

CHARKOŬ. Hienierała Noskowa zabili ŭ časie smotru adnaho pałka, katory jechaŭ na front.

PIECIARBURH. «Now. Wr.» danosić, što adzin połk hwardzii, katory admowiŭsia nastupać, wykasowan sa spisoŭ armii.

LONDON. «Daily Chronicl» danosić s Piećiarburha, što staronniki Lenina majuć u radzi rab. i sałd. trejciuju časć hałasoŭ—bolš za 200. Ješče nidaŭna ich było tolki 100.

PIECIARBURH. «Now. Wr.» piše, što ŭ 36-hadzinnaj bitwie pry Koniuchach zabity abo ranieny 7 rasiejskich hienierałoŭ i 16 pałkoŭnikoŭ. Šosty korpus zniščen blizka zusim.

ŠTOKHOLM. U Piecia'burzi na wulicach adbyłasia arużnaja demonstracija. Rad pałkoŭ išoŭ sa znamionami z nadpisami: «Usia ŭłaść prynaležyć radzie rab. i sałd.» Demonstraciju nałaдziŭ pieršy kulemiotny połk.

PIECIARBURH (Reŭter). 16.VII Wiečaram adbyłasia wializarnaja arużnaja demonstracija bolšewikoŭ. Zachoplena drukarnia «Now. Wr.», i tam nadrukowana proklamacija, pryzywajučy skinuć tymčasowy ŭrad. Tymčasowy ŭrad z hetaj pryčyny wypuściŭ hetkaje apawieščeńnie:

«S pryčyny arużnaj demonstracii 16 lipnia, ŭsielakije demonstracii naahuł zabaronieny».

PIECIARBURH (P.T.A.). 16. VII. Tymčasowy ŭrad pryniaŭ rezoluciju ab ukrainskaj sprawie, pawodluh jakoj najwyšejšaja ŭłaść dzieła spraŭ Ukrainy — heta ukrainski hieneralny sekretaryjat, čenaŭ katoraho naznačaje tymčasowy ŭrad razam s centralnaj radaj Ukrainy.

Dziela orhanizacii u armii ukrainskich pałkoŭ pry wajennym ministry, hieneralnym Štabie i hłaŭnakamandujučym buduć naznačeny ukrainskije kamisary.

PIECIARBURH (Reŭter). Kierenskij u hutarce z ukrainskimi sielanami ŭ Kijewi zajawiŭ ab mahčymaści rasiejskaj federacyjnaj respubliki.

LONDON (Reŭter). S Piecarburha danosiać:

Minister finansow Šyngariow, minister narodnaj aświety Manujłow i minister hramadzkaj dabračynnaści Šachowskoj padalisia ŭ adstaŭku. Za ministra handlu i pramaślenaści naznačen Prokopowič, a narodnaj aświety—Čarnowskij.

PIECIARBURH. Ministerski kryzis uzniaŭsia s pryčyny niazhodliwaści kadetoŭ na naznačeńnie hieneralnaho sekretara Ukrainy, katory-by adkazywaŭ tolki pierad ukrainskaj radaj. Kadety zajawili, što hetkaje naznačeńnie razbiwaje poŭniu ŭłaści tymčasowaho ŭrada. Kierenskij skazaŭ, što adstaŭka ministroŭ-kadetoŭ — heta napaść na tył Rasiei.

AMSTERDAM. «Rieč» piše, što ukrainski premjer-minister zajawiŭ, što palityka tymčasowaho ŭradu uzmacuje na Ukrainie giermanofilstwo, dy z hetaj pryčyny apošniaja zažadaje toj-čas zamireńnia miž Ukrainaj i Niamieččynaj.

LUGANO. «Cor. d. Sera» danosić, što finlandzki separatyzm stanowicca ŭsio bolej i bolej hroznym. Haława ruchu — senatar Tokoj, haława socyalistoŭ, katory damahajecca prawiadzieńnia ŭraz že poŭnaj niezaležnaści Finlandii ŭ unutrenych sprawach, wydaleńnia ŭsich rasiejskich ułaściej i harnizonaŭ i zničćia herboŭ.

U Piecarburzi chodziać čutki, što

---

ziemli miestieru i bratii jeho otstupiti s wsieju prawdoju. Wierchu toho niemiečkomu hostiju u połočskuju wolno jechati i torhowati, kupiti i prodati. Takože połočanom i widiblaninu wolno hostiti w Rihu i na kgotski bierieh. A hdie budiet' kto komu winowat w tom horodie prawiti hdie tot čełowiek žiwiet', indie sud jemu nie iskati. W kotoroi wołosti čełowiek izwinitsia tu jemu prawdu dati. A staromu miru stojati. Sija hramota tohdy napisana w Rizie, koli Boh był 1000 liet, i 200 i 60 i 4 liet po Roženii Božyi za try dni.

picca ad rúskaj ziamli, što zawiécca pôłackaja. Ad tej zíamli místaru i bráéci jaho atstupícca z usimi prawámi. Zwiérch tahó niamiéćkim kupcóm u pôłackuju ziamlú wólna jéchaci i tarhawáci, kúplać i pradawáci. Tàkže połačánam i wiebłánam wolen torh u Rýzie i na Hóckim biérazi. A dzie búdzie chto kamú wínien u tym hóradzie sudzícca, dzie toj čeławiék žýwie, u druhim miejscý sudá jon nie pawínien šukáć. U katóraj wółaści čeławiék prawiníusia, tut jamu i práwo dać. A staroj zhódzie trywáć. Heta hrámata tahdy písana u Ryzie, kali Boh byŭ 1000 let, i 200, i 60, i 4 let pa Naradžéńni Bóžym dni za try.

jemu prawo wiesti kakij ni towar budiet'. A niemciem dati wiesčého ot bierkowska zaŭśnia, ot wosku, ot miedi, ot ołowa, — a sol wiesiti u pudnyj remien, ot bierkowska uzjati jemu dolhaja. A w Rizie ruskomu kupcewi ot wiesa dati jemu bierkowska poł owria ot wosku, ot miedi, ot ołowa, ot chmielu, a sol wiesiti pudnym riemieniem, ot bierkowska dati jemu ot wiesa lubiećskyj, ot hriwny sieriebra lubećskyj. A wiesti čystyj wosk biez podsady, biez smoły, biez sała, kak wierch tak i spod. Ažo prywiezut' niečystyj towar, a nie lub budiet', pojechati jemu nazad zo swoim towarom, a swoj kniaź tamo kaźnit' jeho. Aže najdut' u niemiec niečystyj towar u ruskoj ziemli, pojti jemu nazad s towarom u Rihu, tam jeho swoj kniaź sudit'.

roŭnawázie stánie, atstupícca, a rukój nie trymáć. A wáźčyku prys aháć, štó búdzie sprawiádliwa wáżyć ŭsiaki tawár. A niémcam płacić za wáženie ad biérkaŭca—zaŭśnia**) ad wósku, ad miédzi, ad wóława, — a sol wáżyć u pudówym rémieniu, ad bierkóŭca ŭziáć jamú dałhajá. A ŭ Rýzie rúskamu kupcu za wáhi płacić poŭ-oŭra ad wósku, ad miédzi, ad wóława, at chmiélu, a sol wáżyć pudowym rémieniem, ad biérkaŭca płacić za wáhi lubeckaho, ad hryŭni sierebrá—lubeckaho. A wáżyć čýsty wósk biez padsády, biez smały, biez sála, jak wierch, tak i spod. A kíi prywiazúć niačýsty tawár i nia hódzien budzie,—jéchać kupcú nazád sa swaím tawáram, a swoj kniaź tam pakaráje jahó. A kali znójduć u niemcoŭ niačýsty tawár u rúskaj ziamlí,—jéchać jamú nazád s tawáram u Ryhu, tam jahó swoj kniaź asúdzić.

Tarhowaja umowa miž Ryhaj i Połackam kala 1330 hodu.

Tako choćem my horožanie s meštieriem. Piereže kako wiesiti wosk na skałwach, a wam čyniti takož nie tiaželiej našeho połupuda, tot towar kotoryj wiesiti na skałwach. A jazyk puskati na towar, a koli towar na stanu staniet' otstupi proč, a rukoju nie prijmaj. A wiescewi krest ciełowati kak

Tak chóčem my haražánie z místram. Pierš nápiersz wažáć wósk na skáłwach*) i wam rabić tak sáma, kab nie ciažéj nášaho páŭpuda byŭ toj tawár, katory wážycca na skáłwach, a wichlik spuśćáć na tawár, a kali tawár na

*) skalwy—wahi.

**) drobnaja maneta.

Ameryka hrozić Finlandii adrezać padwoz, kali separatyzm nie zatrymajecca.

Rasiejskije ministry wiarnulisia s padarožy ŭ Finlandziju. Tymčasowy ŭrad pryjmie rezoluciju paśla hałasawańnia finlandzkaho sejmu.

HELSINGFORS. Soc.-dem. deputat Mechelin u wialikaj pramowie pryzywaŭ finskuju moładź bracca za aružže, kab baranić prawy Finlandii ad mahčymaho gwałtu.

Finlandzki sejm u trejcim čytańni zaćwiardziŭ zakon ab 8-hadzinnym rabočym dniu.

HELSINGFORS (P.T.A.). Na načnym zasiedańni finlandzki sejm usiemi hałasami pryniaŭ prajekt zakona ab reformie hramady.

Finlandzki sejm bolšaściu hałasoŭ pryznaŭ niewažnym apawieščeńnie rasiejskaho ŭradu ab usilenaj achranie ŭ Finlandii.

ŠTOKHOLM. Minister Šyngariow apracawaŭ prajekt adnorazowaho padatku na zamožnyje stany. Asoby, jakije majuć hadawoha dachodu 10,000 r. i bolej, pawinny zrazu zapłacić ad 50 da 70 pracentoŭ ad swajho hadawoha dachodu.

MASKWA. Tut naładziŭsia sajuz rasiejskich ziemleŭłaśnikoŭ, katory zbiraje wiedamaści ab škodach, učynienych prywatnym haspadarkam.

ŽENIEWA. Waładzimir Burcew wyskazaŭ u rasiejskich hazetach žadańnie, kab byŭšaho cara Mikałaja sudziŭ sud prysiažnych. Kali jaho zasudziać, jon pawinen być nazaŭsiody wysłan z Rasiei.

PIECIARBURH. «Russk. Wola» piše, što car, jedučy na samakacie, zwaliŭsia i samleŭ. Warta paniesła jaho ŭ pakoj krepka zbitaho. Caryca tak sama chwora i nia može sama iści na abied.

ŠTOKHOLM. Orhanizacija niezaležnaj Ukrainy robić šybkije kroki ŭpiarod. «Russk. Słowo» piše, što narod u wioskach i miestoch prysiahaje centralnaj radzie Ukrainy.

Z usiaho świetu.

LONDON. „Pall Mall Gazette“ piše:

Zdajecca, što Niamieččyna manicca zrabić nowaje predłažeńnie mira, ale pakul niamieckije wojski nie razbity sajuźnikami, my nie pawinny prydawač wialikaj wahi palityčnym kamedyjam Niamieččyny.

BERLIN. Čarodnaje poŭnaje zasiedańnie Rejchstagu adbudziecca ŭ čećwier 19 lipnia, a 3 hadz. paabiedzi. Nowy niamiecki kancler wystupić s pramowaj.

BERLIN. Niamieckije hazety ŭsich kirunkoŭ witajuć nowaho kanclera, kažučy, što hety čeławiek s silnaj wolaj budzie enerhična prawadzić palityku, jakuju ličyć prawilnaj.

BERLIN. Niamiecki soc.-dem. partyjny zjezd, naznačeny na 19 žniŭnia, adłožen na wierasień s pryčyny taho, što ŭ žniŭni ŭ Štokholmi adbudziecca internacyonalny socyalistyčny kongress.

LONDON. (Reŭter). Karol zahadaŭ, kab jaho dynastyja nazywałasia nadalej nie niamieckim imiem Hannower-Braŭnšwejg, a anhlickim imiem Windzor.

LONDON. Pałažeńnie Llojda Džordža ličać niapeŭnym s pryčyny taho, što jamu nie ŭdałosia piereciahnuć na swoj bok rabotnickuju partyju, kataraja paśla zdareńnioŭ u Rasiei prynimaje ŭsio bolej radykalny charakter.

Prafesyonalnyje rabotnickije sajuzy rabotnikoŭ pry budowie karabloŭ, žaleznadarožnikoŭ i transportnych padali Llojdu Džordžu memorjał, žadajučy konfiskacii značnaj čaści wialikaho i siaredniaho mieńnia.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia

17.VII. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Pry Lombardside, na fronci ad Nordček da Warneton i naabapoł Skarp — žywy ahoń. Čyślenyje nastupleńnia anhličan u roznych punktach adbity.

Front niamieckaho Naślednika: La darohi Loan-Suasson našy družyny ŭwarwalisia na francuskije pazycii, ŭzarwali ich i wiarnulisia nazad s pałonnymi i kulemiotami. Pry Kurtkon my iznoŭ zdabyli čaść francuskaj pazycii. Čysło pałonnych u hetym miejscy dajšło ŭžo 460. Miž chutarami Marwa i Serni francuzy, paśla wielmi silnaho ahnia, atakawali wialikimi massami, ale ahniom i štykami byli adkinuty, paniosšy wielmi ciažkije straty. Na lewym bierazi Maasu ŭ pałudni pačałasia wielmi wostry ahoń artylerji proci wiaršyny 304. Siahońnia ranicai artyleryjskaja bitwa iznoŭ uzmacawałasia.

Apryč 5 samalotaŭ, zbity 4 warožyje prywiaznyje šary.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: La Ryhi, Dźwinska i Smarhoni — žywaja bajewaja čynnaść. Na Narajoŭcy ahoń krapčejšy, čym zwyčajna. Na poŭdni ad Dniestra našy pałki zdabyli uzleśsie na poŭnačy ad Kałuša. Rasiejcy pakinuli miesto i adyjšlisia nazad na pałudzienny bierah Łomnicy.

18.VII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Artyleryjskaja bitwa na Izery, u Flandryi, wielmi značna krapčeła. Na kanali Labasse, pry Loos i Lens i naabapoł Skarp u wiečary ahoń uzmacawaŭsia. U načy anhličanie atakawali na poŭnačy ad darohi Arras—Kambre. Jany adbity ŭsiudy, apryč wuzkaho adrezku na zachodzi ad Bua d' Iwer.

Front niamieckaho Naślednika: Uzdoŭž En i ŭ Šampani — słabaja čynnaść. Na lewym bierazi Maasu, paśla troch hadzinnaho wielmi silnaho ahnia, francuzy atakawali na šyryni 3 kilometroŭ — ad lesu Awakur da Miortwaho Čeławieka. U pałudzienna-zachodnim kucie lesu Malankur i naabapoł darohi Malankur-En jany, paśla wielmi krywawaj bitwy, ŭwarwalisia u zdabytyje nami niekolki dzion tamu nazad akopy.

U inšych miejscach jany adkinuty. Pačaŭšyjsia ŭ wiečary šturm usiudy adbit z wialikimi ŭ ich stratami. Na ŭschodzi ad Maasu—žywy ahoń.

Uschodni teatr.

Front Leopolda Bawarskaho: Ažyŭlenaja bajewaja čynnaść kala Ryhi, Dźwinska i Smarhoni.

U uschodniaj Haličynie krapčeŭ ahoń pry Berežanach. Bawarcy i chorwaty zdabyli adnu wiaršynu na ŭschodzi ad Nowicy i adbili rasiejskije kontrataki. Na linii Łomnicy ŭ miejscowych bitwach rasiejcy adcisnuty nazad.

Na frontach erc hercoga Jazepa i Makienzena ahoń krapčeŭ naabapoł daliny Susita, ŭzdoŭž Putny i na Serecie.

Kala wajny.

ROTTERDAM. Na 9 niamieckich tarhowych parachodaŭ, wyjechaŭšych adhetul, napaŭ anhlicki flot jašče u niderlandzkich wodach. Anhličanie zatapili 4 parachody i zachapili 3. Hranaty anhlickich wajennych parachodaŭ nie raz padali na niderlandzki bierah. Naličajuć 30 upaŭšych hetak na sušu hranat.

Hołandzkije hazety žadajuć, kab urad učyniŭ usie kroki dziela atrymańnia ad Anhlii zdawoleńnia za narušenuju neutralnaść i suwerenitet Hołandzii.

BBERLIN. (W.T.B.) U Atlantyckim akianie našymi padwodnymi łodkami zatopleno iznoŭ mnoha parachodaŭ i karabloŭ.

BERLIN. (W.T.B.). U Anhlickim kanali iznoŭ zatopleny 23.000 tonn.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej